

Afrikansk og europeisk teologi i dialog

AV KJELL G. BERG

Det katolske fakultetet i Kinshasa har siden det ble opprettet i 1957 representert en aktiv og særpreget retning innenfor afrikansk teologi. I tråd med retningslinjene som ble trukket opp av Det annet Vatikan-konsil, er det i Kinshasa vokst frem et forskningsmiljø som har gitt vesentlige impulser til utviklingen av en afrikansk teologi både på katolsk mark og i økumenisk sammenheng. Samtidig med at man har analysert forutsetningene for en afrikansk teologi, har forskerne vært opptatt av å se religiøse og kulturelle fenomener i Sentralafrika i lys av kristen tro.

Societas Verbi Divini arrangerte i 1978 en konferanse om afrikansk teologi ved sin høyskole i St. Augustin ved Bonn. Konferansen som hadde en mer generell karakter ble høsten 1982 fulgt opp av symposiet 'Schuld, Sühne und Erlösung in Zentralafrika (Zaire) und in der christlichen Theologie Europas'. Konferansen var denne gang arrangert i samarbeid med fakultetet i Kinshasa, og det faktum at et europeisk og et afrikansk fakultet gikk sammen om en vitenskapelig konferanse var et konkret uttrykk for at Afrika og Europa må møtes i dialog der begge parter har noe å hente og å gi. Men også emnevalget viser at afrikansk teologi har lagt sine første år bak seg. Tema for konferansen forteller at Afrikas teologer er kommet ut over de mer generelle spørsmålsstillingene og har behov for å ta opp enkeltemner i samtalen med sine europeiske kolleger. Emneformuleringen markerer også erkjennelsen av at det afrikanske kontinent er et vidstrakt område, og at en i utviklingen av afrikansk teologi ikke må gå for langt når det gjelder å trekke generelle slutninger på bakgrunn av forholdene i en region og overføre dem til andre deler av Afrika. Et eksempel på dette kom frem i dr. Mulagos foredrag 'Religion africaine et la fin ultime de l'homme', der han imøtegikk John Mbitis generalisering når det gjelder tidsbegrepet blant afrikanske stammekulturer. Mbiti som hevder at afrikansk tenkning mangler en tidsforståelse som inneholder det futuriske element, tar i følge Mulago feil når han hevder at dette er et gjennomgående trekk innen afrikansk virkelighetsforståelse. Mulago bestrider ut fra sitt kjennskap til bantu-kul-

turen at Mbitis tese skulle ha gyldighet for hele Afrika. For oss europeere er den afrikanske diskusjonen omkring tidsbegrepet interessant, uansett hvilke resultater man kommer frem til når det gjelder de ulike deler av Afrika. Mens kirkene i vår del av verden har møtt utfordringen fra en optimistisk fremtidstro som er avløst av frykten for atomkrigens trussel, vil vi fra afrikansk hold kunne få nye innfallsvinkler og utfordringer når kirken skal søke å gi et kristent perspektiv på tid og fremtid. Mulago fremstår forøvrig som en av de betydelige afrikanske katolske forskere fra første generasjon. Han legger vekt på å se kirken i Afrika som del av den verdensvide kirke, og han er seg bevisst sin katolske identitet. Et annet spørsmål er i hvilken grad en slik lojalitet er med på å farge de spørsmålsstillinger og de resultater han kommer frem til i sin forskning. Innenfor den yngre garde av afrikanske teologer merker vi at man i stigende grad stiller spørsmål ved de aprioriske forutsetningene som europeisk teologi arbeider under og som kirkene i Afrika har overtatt.

Dr. Issiaka-Lalèye tilhører annen generasjon av forskerne fra Kinshasa. I sitt foredrag der han behandlet synd og skyld i relasjon til en afrikansk personforståelse, rørte han ved grunnleggende spørsmålsstillinger der kristen tro møter afrikansk kultur og tanke. I hans problemstilling kunne man merke at det kollektive element hadde en bredere og langt mer selvfølkelig plass i forståelsen av menneskets identitet enn det vi vanligvis vil møte i europeisk sammenheng. Det samme var tilfelle i hans drøfting av eskatologien ut fra afrikanske forhold.

Også dr. Angang var opptatt av fellesskapets plass i forhold til den enkelte. Han hevdet at europeisk kultur har utviklet en egenlovmsighet innenfor samfunnsliv og teknikk som setter mennesket til side. I et slikt perspektiv kunne Afrika bidra med en tenkning og en teologi som var en motvekt til den europeiske og som kunne lette veien for en bibelsk forståelse for menneskets plass innenfor Guds skaperplan. Mennesket må igjen rykkes i forgrunnen, hevdet dr. Angang. Konferansen i St. Augustin samlet hovedsakelig deltagere fra den katolske kirke, og siden den var arrangert av to katolske fakulteter, var emnevalg og løsningsforsøk naturlig nok preget av dette. Like fullt er en samtale mellom teologer som står i ulik kulturell sammenheng og som ønsker å vedkjenne seg denne viktige også for norske forhold. Både for misjonsteologien og for arbeid som er rettet mot norske menigheter kan dialogen med afrikanske kristne gi ny og verdifull innsikt.